

Nøkur orð um eina óhending

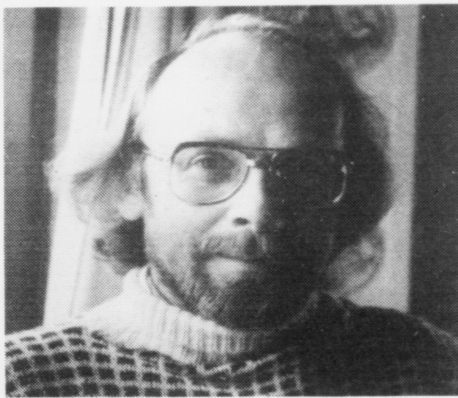
Tá ið eg var á fótum, leygarðagin tann 8. mars, millum klokkan hálvgrum átta og átta, hoyrdi eg í Útvarp Føroya eina kvinnu rødd syngja á fronskum. Hon, sum sang, var Edith Piaf, henda mæta franska sangarinnan, ið geislaði sum ein firvaldur seinast í fimti- og fyrst í sekstí-árunum, til ovurin innan í henni brendi hana upp í 1963. Hetta var, fyrri meg, byrjanin til ein tann sjáldsamasta dagin hjá Útvarpi Føroya og eitt tað vakrasta kapitlið í mentunarsøgu okkara. Onkur hevði fingið tað geniala hugskot at lata Útvarpið tulka kvinnuna henda dagin, hennara lagnu, hennara verð og hennara vörri, fakfelagsligar, listarligar og aðrar, í mentunarlívi okkara. Har vóru tær, okkara dótur og systar og mammur og ommur, úr øllum ættum, lukkuligar og nívdar, einsamallar, forelskaðar, læandi, syrgjandi, slopnar heilskaparðar undan — ella meisladaðar av — hesum tunga, sorlandi, kallmansliga buldozaranum, sum 20. öld í grundini er. Tær, sum kveiktu liv, vardu tað, syrgdu um tað, meðan myrkir valdsharrar í blindum Thanatosdrátti ruddu vegin móti óyðmørkini. Marlene Dietrich, Billie Holiday, Edith Piaf. Eisini tær, sum spruttu úr okkara heimligu mold, vóru at hoyra, stríðskvinnur sum Andrea Ártung, bláklökkurnar, Duruta Dam, Anna sofia í Brekkunum, Nicolina á Kamarinum og mangar, mangar aðrar.

Fyri ein part kom Útvarp Føroya henda dagin at endurspegla ta stóru 8. mars-stevnuna, sum varð hildin í Norðurlandahúsinum friggjadagin 7. og leygarðagin 8. mars. Nakrir av fyrilestrum, sum vórðu hildnir í Norðurlandahúsinum, vórðu sendir beinleiðis í Útvarpinum. Í einum eftir minum tykki forvitnisligum fyrilestri greiddi Malan Simonsen frá føroyskum skrivandi kvinnum, og visti tú tað ikki frammanundan, fekk tú har at vita, at tann fyrsti føroyingur, sum yrkti veruligar yrkingar (og góðar yrkingar!), var ikki, sum higartil hildið og sagt, Janus Djurhuus, men ein ung sandsgenta, sum sít Billa Hansen. Anna Debes Hentze og Sigrun Samuelsen tóku í sínum fyrilestrum alko-

holtrupulleikarnar hjá føroyskum kvinnum upp, ruddiliga og djúptborandi, so áhoyrarin fekk at vita, at her ikki var talan um persónlig brek, men um sorgarleikur, ikomnar av sosialum umstøðum, ov fáum avbjóðingum og kynsligum mismuni. Eg kann ikki hugsa mær annað enn at fyrilestrar sum hesir — umframt at vísa á ein útveg — mugu hava lætt um skuldabyrðina hjá í hvussu er onkrari einsamallari kvinnu.

Tað, sum kom fram í Útvarpinum, var kortini — sum rimiligt er — bara ein partur av tí nýggja, spennandi og fyrri føroyskar kvinnur stimbrandi tilfari, sum var borið fram á 8. mars-stevnuni. Og eg má víðganga, at sum dagurin leið, leitaði min hugur út á Sosialin. Her, hugsaði eg við mær sjálvum, var veruliga nakað at triva í hjá hesum frisinnaða, framburðarhugaða og sosiala blaðnum, sum m.a. eg havi so stóran tokka til. Her var kvinnan, lýst úr ymiskum sjónarhornum. Her vóru fyrilestrar at bera víðari. Her vóru træðir at taka upp. Her var høvi til at gera samrøður. Eg sá fyrri mær blaðkvinnuna á Sosialinum, fúkandi niðan í Norðurlandahúsið, fús at lofta hesum glyopibitanum, sum hon fekk, næstan fyrri einki. Eg sá fyrri mær, í Sosialinum vikuna eftir, eina opnu, kanska tvær, við spennandi tilfari. Myndir, samrøður, hugleiðingar. Kvinnan í søguni, kvinnan í bókmentunum, kvinnan í sosiala meldrinum. Ein samrøða við ella grein um Jytte Villadsen hevði varpað ljós á hennara atfinningar móti tí í summar mátar óvisindaligu, kallsmansmerktu psykiatriini. Ella tak kvinnuna í smábarnafamiljini, ein tann mest kroysti samfelagsbólkur í dag.

senn — als kyns trupulleikar, húsatrupulleikar, peningaligir trupulleikar, ovarbeiði, beinleiðis orsakað av, at so striltið gongur at broyta kynsleikpartarnar. Sjúka og burðardepresión eru fruktirnar av hesum. Kvinnurnar geva sær sjálvum alla skyldina, og hetta ger skilið uppfatur verri. Í Norðurlandahúsinum var vist á, at skyldin m.a. er at finna í samfelagnum og einum avlodaðum, skeivum arbeiðsbyti kynjanna millum í heiminum. At ávísar hetta og peika á ein útveg

— hetta er sosialt, samhugi við lit — og í tokum tíma!

Týsdagur kom. Í Sosialinum var dúgliga skrivað um tiltøk, sum høvdu verið um vikuskiftið. Um 8. mars-tiltakið í Norðurlandahúsinum stóð ikki eitt orð. Blaðkvinnan, hugsaði eg við mær sjálvum, vil gera sær ómak, situr og kinir sínum rúgvismikla tilfari, finpussar tað. Hósdagur kom. Framvegis einki um stevnuna. Leygardagur kom. Framvegis tógn um stevnuna. Nú er ein vika gingin afturat. Framvegis hevur Sosialurin einki grett um tann dagin, sum — undir liðini á 1. mei — er tann týdingarmesti í árinum.

Veruleikin er — sum vit øll vita — ikki tað, sum hendir. Veruleikin er okkara mynd av tí, sum hendir, mytan, søgan. Veruleikin er tað, sum fjelmiðlarnir siga er hent. Hetta er eitt av høvuðsevnum í skaldsøguni 1984 eftir George Orwell. Orwell greiðir frá einum marrussamfelag, har tað ber til — sum tað lýstir teimum ráðandi — at kuta burtur og skoyta uppí, stóðugt at umskapa veruleikan, at gera tað óhenda hent og tað henda óhent.

Stevnan í Norðurlandahúsinum tann 7. og 8. mars kom — hjá teimum, sum styðja seg til Sosialin sum tíðindablað — at vera ein óhending.

Um nakar heldur, at hesar viðmerkingar eru skrivaðar av illvilja til Sosialin ella blaðfólkini har, fer hann skeivur. Tað er nettup min samhugi við hesum blað, sum noyðir meg at koma við hesum atfinningum. Blaðfólkini á Sosialinum hava tað seinastu tíðina viðhvørt havt lyndi til at fjeppast uppí í teimum mætu. Satt at siga, mangan krevst ikki meira enn at tað lotar úr einum reiðaradyntli, so eru blaðfólk á staðnum, við penni og myndatölum. Tað hevði ikki misprýtt blaðið onkuntið at tikið upp trupulleikarnar hjá teimum kleimdu og gloymdu. Tað hevði ikki misprýtt blaðið, um eitt dism av yin var latið út í henda eintáttaða, álvarsama, tungliga stigandi skaran av reiðarum, bankastjórum, advokatum, alarum, uppfinnarum og seltustjórum, sum eiga blaðsins teigar.

Sjálvandi veit eg ikki, hvat ið býr undir óhendingini. Smásinni? Hugmód? Fávitka? Líka-sæla?

Men eitt er vist. Leiðin burtur frá javnaðarstevnuni er steinsett við óhendingum av hesum slag.

Hvør verður tann næsti dagurin, ið má kjá fyrri tí orwellsku skurðviðgerðini?

1. mei?

Hanus Andreassen

Viðmerking um Olof Palme

Nú er Olof Palme farin undir grenu torvu, og tí hesi orð til Óla Breckmann fólkatingsmann og løgtingsmann. Tað hevur verið skrivað í føroysku blaðnum nógv um Olof Palme síðani hann varð dripin 28. februar. Men tíni orð skulu ikki fara afturvið borðinum — tí her er nakað heilt galið.

Jógvan Sundstein skrivir í Dagblaðnum 17. mars, at øll taka undir við minningarorðunum hjá tingformanninum. Hvat við tær Ó.B.!? Tú má ge3va eina frágreiðing um tína stóðu hesum viðv. — tú hevur jú eina grein í Dagblaðnum 19. mars at svara uppá? Tú skrivir at enda í somu grein (citát: »og tá Várhara og tann stóra vónin, sum stendur øllum í boði, ikki verða tikin upp á tunguna við jarðarferðina« citat slutt).

Tá Olof Palme bleiv jarðaður, vórðu tey avvarðandi og næstu vinir hansara til staðar í kirkjugarðinum, og har bleiv lis-

ið fyrra Korintbræv, 13. kapitlur av biskuppinum í Stokkhólmi. Les tað seinasta versið, tú manst nokk, sum vit onnur vanligu menniskju, ynskja og vilja tað sama — ella?

Javnaðarfjeldin í Norðurlondum hevur mist ein stóran hugsjónarmann. Palme fevndi so víða. Les í danska blaðnum Information nr. 58 í ár. har hann sigur sína hugsan um stóðuna í Afghanistan. »Invasjonen í Afghanistan var en historisk fejltagelse« — jú hann legði ikki fingrarnar imillum frá høgna vonginum til vinstra vongin av stórveldunum.

Óli Breckmann fólkatingsmaður, tann skrivning um Olof Palme í Dagblaðnum frá tíni síðu, er tin søk, men millum manna er vanvirðing stór, tí meðan gjóstur kemur av Traðarvegi, fella tár á Sveavägen.

Havnarmaður

Kina — Taiwan

Á síni herferð at spilla sosialismuna út, valdi forsprákari Fólkaflaksins, Ó.B., at bera tað socialistiska Kina saman við tað kapitalistiska Taiwan.

Tey, sum kenna søguna hjá Kina, vita, at tað var Mao, sum fekk tað kinesiska ríkið upp aftur á fótur, eftir at hava ligið í vesludømi og størstu vanrøkt av ymsum korruptum kapitalistastjórnunum. Mao var tann fyrsti leiðarin, sum gav sær far um bøndurnar — yvir 95% av fólkinum tá, og hann rak ta ríku kraddarastøttina út á oynna Taiwan.

Meðan tað vanliga kinesiska fólkid á meginlandinum spakuliga stævaði seg upp á eitt liviligt stóði, kundu ríkfólkini á Taiwan (sum høvdu tikið landsins pening og ognir við sær) fara undir sitt prestisjuprojekt. Men har varð ikki talan um nakra kapping á jøvnum fæti, sum falsarin Ó.B. vil vera við. Taiwan fekk beistið USA til at seta handilsligt og diplomatiskt boykott og revsing í verk móti tí nýggja Kina, meðan USA stuðlaði Taiwan á allan hugsandi hátt, pumpaðu pening í landið. — Er tað tá undarligt, at hagtølini (sum stóðu í DB) eru til fyrimuns hjá Taiwan? Um Ó.B. vildi vist eina sakliga mynd av Kina, hevði hann

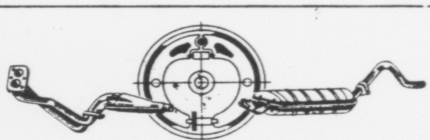
ikkí samanbórið tað, eitt stórveldi, við ein pinkuling sum Taiwan, men við ein javnlíka sum t.d. India! Men tað hevði ikki verið tí fyrimuns fyrri tað kapitalistiska India!

Men ó.B. man hava hoyrt grett, at tað taiwanska stýrið (sum annars er líka korrupt sum tað hjá Ferdinand Marcos var) gevur sínum ørinda-sveinum ókeypis ferðir til landið. Og kanska fær hann ókeypis massasju hvønn dag frá teimum prostitueraðu — ein høvudsinnna (í tráð við besta kapitalistiska moral) sum hann av onkrari grund ikki tók við í hagtelum sínum.

Løgið, at Chile og Suðarafrika enn ikki hava boðið Fólkaflaksforsprákanum at vitja, tí fáur hevur so inniliga lovprisad teimum stýrunum, sum hann.

Annars skjóti eg upp fyrri Fólkaflakkinum at lata forsprákan tjøra svartan og senda hann til Suðarafrika ein túr at vita, um tað er satt, sum heimspressan skrivir, og sum Ó.B. pástendur er lygn!

Eygleiðari

Útstøyt og bremsur á goymslu til flest allar bilar.

Shell Service

á Frælsinum, tlf. 1 2112 3800 Tórshavn